

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра _____ **Інформаційних технологій електронних засобів**
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Системне програмування <small>(назва навчальної дисципліни)</small>
Освітня програма:	Автоматизація, мехатроніка та робототехніка <small>(назва освітньої програми)</small>
Спеціальність:	151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» <small>(найменування спеціальності)</small>
Галузь знань:	15 «Автоматизація та приладобудування» <small>(найменування галузі знань)</small>
Ступінь вищої освіти:	бакалавр <small>(назва ступеня вищої освіти)</small>

Затверджено на засіданні кафедри
Інформаційні технології електронних засобів
(найменування кафедри)

Протокол №1 від 31 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Системне програмування Нормативна
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	Кревсун Юрій Миколайович
Контактна інформація викладача	<i>Контакти викладача</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Предметна аудиторія кафедри</i>
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів – 5. Загальний обсяг – 150 год. Модулів – 2. Лекції – 30 год. (денна). Лабораторні – 30 год. (денна). Самостійна – 90 год. (денна). Вид контролю – екзамен.
Консультації	Згідно з графіком консультацій, дистанційно
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<p>Перелік дисциплін, вивчення яких має передувати дисципліні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вища математика. – Інформаційні технології. – Програмування. – Основи вбудованих систем. <p>Перелік дисциплін, для вивчення яких є обов'язковими знання, здобуті при вивченні цієї дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Операційні системи. – Основи мехатронних та робототехнічних систем. – Технології програмування. – Архітектура комп'ютерних систем та мереж. – Виконання розділу дипломного проекту. 	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Системне програмування» є нормативною компонентою у підготовці студентів освітньо-професійної програми «Інтелектуальні мехатронні та робототехнічні системи».</p> <p>Мета навчальної дисципліни - розглянути методи проектування та створення системних програм з використанням мови програмування низького рівня. Ознайомлення та отримання практичних навиків в області організації та реалізації системних задач з використанням сучасних технологій програмування.</p> <p>Перелік компетентностей, яких набуває студент при вивченні.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>K01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. K02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. K04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. K05. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. K08. Здатність працювати в команді.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>K11. Здатність застосовувати знання математики, в обсязі, необхідному для використання математичних методів для аналізу і синтезу систем автоматизації. K16. Здатність використовувати для вирішення професійних завдань новітні технології у галузі автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій, зокрема, проектування багаторівневих систем керування, збору даних та їх архівування для формування бази даних параметрів процесу та їх візуалізації за допомогою засобів людино-машинного інтерфейсу. K17. Здатність обґрунтовувати вибір технічної структури та вміти розробляти</p>	

прикладне програмне забезпечення для мікропроцесорних систем керування на базі локальних засобів автоматизації, промислових логічних контролерів та програмованих логічних матриць і сигнальних процесорів.

K19. Здатність вільно користуватись сучасними комп'ютерними та інформаційними технологіями для вирішення професійних завдань, програмувати та використовувати прикладні та спеціалізовані комп'ютерно-інтегровані середовища для вирішення задач автоматизації.

Очікувані програмні результати навчання:

ПР03. Вміти застосовувати сучасні інформаційні технології та мати навички розробляти алгоритми та комп'ютерні програми з використанням мов високого рівня та технологій об'єктно-орієнтованого програмування, створювати бази даних та використовувати інтернет-ресурси.

ПР10. Вміти обґрунтовувати вибір структури та розробляти прикладне програмне забезпечення для мікропроцесорних систем управління на базі локальних засобів автоматизації промислових логічних контролерів та програмованих логічних матриць і сигнальних процесорів.

ПР012. Вміти використовувати різноманітне спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування типових інженерних задач у галузі автоматизації, зокрема, математичного моделювання, автоматизованого проектування, керування базами даних, методів комп'ютерної графіки.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Грунтовне ознайомлення студентів з методам проектування та створення системних програм з використанням мови програмування низького рівня

5. Завдання вивчення дисципліни

Головним завданням вивчення курсу є навчити студентів способам організації та реалізації задач на системному рівні, використовуючи новітні комп'ютерно-інтегровані технології

6. Зміст навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни:

1. Поняття операційної системи.
2. Підсистема введення-виведення.
3. Поняття процесу та потоку.
4. Диспетчеризація процесів.
5. Механізми взаємодії між процесами.
6. Взаємовиключення та взаємоблокування.
7. Управління пам'яттю.
8. Файлова підсистема.
9. Час та дата в системі.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1	Поняття операційної системи(ОС). Класифікація ОС, коротка історія розвитку ОС. Основне завдання, що вирішується розробниками ОС.	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	2 - 3
2	Підсистема введення-виведення. Управління введенням-виведенням. Блокові та символні операції. Синхронні та асинхронні операції. Прямий доступ до пам'яті. Кешування операцій. Лабораторна робота №1 Робота з підсистемою введення-виведення	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	4 4 9
3	Поняття процесу, потоку. Концепція процесу. Діаграма станів процесу. Операції	Лекції Лаб.роботи	4 4

	над процесами. Створення та завершення процесу. Ієрархія процесів. Структури управління процесами. Процеси-зомбі. Системні виклики для управління процесами. Реалізація процесів в сучасних ОС (наприклад, Windows, UNIX). Процеси і потоки. Поняття мультизадачності і багатопоточності. Потоки в просторі користувача. Потоки в ядрі. Реалізація потоків у сучасних ОС (наприклад, Windows, UNIX). Полегшені потоки. Поняття про переривання. Паралельні процеси. Незалежні і взаємодіючі процеси. Зернистість. Механізми повідомлення процесів про системні події. Лабораторна робота №2 Реалізація процесів в сучасних ОС	Сам. робота	9
4	Диспетчеризація процесів. Стан процесу. Модель з п'ятьма станами. Планувальники. Види планування. Лабораторна робота №3 Реалізація диспетчеризації в сучасних ОС	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	2 4 12
5	Механізми взаємодії між процесами. Механізми для взаємодії процесів. Сигнали. Канали. Іменовані та анонімні канали. Повідомлення. Колективна пам'ять. Сокети. Реалізація механізмів взаємодії в сучасних ОС (наприклад, UNIX і Windows). Лабораторна робота №4 Реалізація механізмів взаємодії в сучасних ОС	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	4 4 12
6	Взаємовиключення та взаємоблокування. Задача про філософів, що обідають та проблема Банкіра. Поняття критичного ресурсу. Критична область. Взаємне виключення. Механізми взаємного виключення. Алгоритм Деккера. Алгоритм Петерсона. Поняття взаємоблокування та шляхи виходу з нього. Лабораторна робота №5 Реалізація механізмів взаємовиключення та взаємоблокування в сучасних ОС	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	4 4 12
7	Управління пам'яттю. Розподіл пам'яті, проблема витоку пам'яті. Адресація пам'яті (абсолютна, відносна, логічна). Лабораторна робота №6 Управління пам'яттю в сучасних ОС	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	4 4 12
8	Файлова підсистема. Типи файлових систем, характеристика та особливості. Лабораторна робота №7 Робота з файловими підсистемами	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	4 2 12
9	Час та дата в системі. Різниця між реальним та системним часом. Час ядра і час користувача. Набір системних викликів для роботи з датами та часом. Лабораторна робота №8 Реалізація системних викликів для роботи з датами та	Лекції Лаб.роботи Сам. робота	2 4 9

	часом	
8. Самостійна робота		
Назва теми		Кількість годин
1	Історія розвитку ОС	3
2	Робота з підсистемою введення-виведення на низькому рівні	9
3	Управління введенням-виведенням	9
4	Реалізація диспетчеризації в сучасних ОС	12
5	Реалізація механізмів взаємодії в сучасних ОС (UNIX i Windows)	12
6	Механізми взаємовиключення та взаємоблокування в сучасних ОС	12
7	Реалізація управління пам'яттю в сучасних ОС	12
8	Вивчення типів файлових систем	12
9	Вивчення системних викликів для роботи з датами та часом	9
Разом		90

9. Система та критерії оцінювання курсу

Успішність студентів денної форми навчання оцінюється за результатами:

- опитування з кожної теми;
- захисту звітів про виконання лабораторних робіт;
- рубіжного контролю за кожний блок змістовних модулів;
- захисту звітів про виконання індивідуальних завдань;
- рубіжних модульних контролів за кожний блок змістовних модулів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
ЛР1	ЛР2	ЛР3	ЛР4	Тест	ЛР5	ЛР6	ЛР7	ЛР8	Тест		
5	5	5	5	10	5	5	5	5	10		

10. Політика курсу

Індивідуальні завдання: Студенти, що бажають заробити додаткові бали (до 20), можуть самостійно зареєструватися на курсах навчальних онлайн-платформ, попередньо узгодивши тематику обраного курсу або курсів, повинні отримати відповідний сертифікат або сертифікати і показати його (їх) викладачу. Кількість балів буде виставлена пропорційно до успіхів студента (досягнення на курсі згідно зі статистикою навчальних онлайн-платформ, сумарна мінімальна кількість годин курсу або курсів – 30 годин або 1 ECTS).

Написання та публікація тез доповіді (одних з дисципліни) на науково-практичну конференцію викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки» оцінюється в 10 додаткових балів.

Політика щодо крайніх термінів складання та перескладання:

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (60% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в тому числі із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки лабораторних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

